

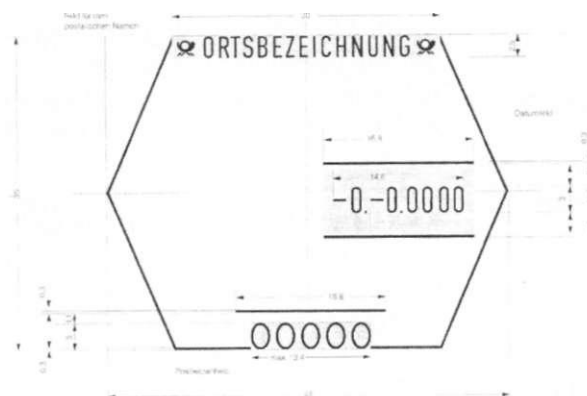
NOVIOPOSTA

In dit nummer

Laatste aflevering van:
Machinestempels verzamelen

Perfins

Nijmeegs postkantoor aan
het begin van de oorlog

Duitse gelegenheid-
stempels op pagina 11

Nieuwe postzegels Nijmegenprent

Redactie:
J. Mulder
J. Spijkerman
J.M.A.G. Stroom

Fotografie:
W.A. v.d. Wagt

Basis ontwerp:
L. Thijsen

Illustraties:
W. Resink

Expeditie:
F. Piers
Tolhuis 35-17
6537 NN Nijmegen
Tel. 024-3444208

Sven Hoekstra, Nijmegenprent 2011 'Eindelijk een stadsstrand', gomedruk 40 x 60 cm

Afbeelding van de uitgegeven kunstkaart. Meer informatie over de zegels met hetzelfde motief op pagina 2.

Bibliotheek en Commissie Veilingen
M.H.A.M. Jochoms, 1e Colonjes 3b
6562 DL Groesbeek, tel. 024-3241542
rinie.jochoms@hetnet.nl

J. Cremers, Koningin Julianalaan 2
6576 AR Ooy, tel. 024-6631367
jhpcremers@gmail.com

Nederlandse FDC-dienst
H.J.W.H. de Vos, De Lingert 62-06
6605 DW Wijchen, tel. 024-6417236
Postbankrekening 4346530 t.n.v.
Ned. FDC-dienst "NOVIOPOST"
Nijmegen
foxphilately@post.com

Rondzenddienst
Algemene leiding en Administratie:
G.L.P. Dezaire, Lankforst 52-14,
6538 KH Nijmegen, tel. 024-3446150.
g.dezaire@upcmail.nl
Bankrekening 2744133 t.n.v.
Hoofd Rondzendingen "Noviopost"

Aanleveren en afwikkelen Boekjes
M.C. Meeuwse, Diamantstraat 46
6534 WZ Nijmegen, tel. 024-3561965

*Distributie wijkrondzendingen
en Nederland & Overzee:*
C. Knoop, Leuvenbroek 10-18 N
6546 XB Nijmegen, Tel. 024-3555606
c.knoop3@chello.nl

Distributie Overige Gerichte Zendingen:
W. Bleumink-Liebers, Fahrenheit-
straat 86, 6533 JK Nijmegen
tel. 024-8900729
w.bleulie1@xmsnet.nl

Ledenadministratie
J.H.A. Ebben, Jekerstraat 15
6542 RZ Nijmegen, tel. 024-3771648
leden-noviopost@kpnplanet.nl

Redactie Novioposta
J. Mulder, Hazeleger 218,
5431 HT Cuijk, tel. 0485-314047
redactie.novioposta@gmail.com

Nieuwtjesdienst Buitenland
G.A.J. Kolman, Akkerslagen 45
5364 RG Escharen, 0486-473868
Postbankrekening 5552048 t.n.v.
Hoofd Nieuwtjesdienst
"NOVIOPOST" Nijm.
gajkolman@home.nl

Grote Veiling Noviopost

Op 5 november 2011 is het weer zover. Dan wordt de halfjaarlijkse grote veiling van Noviopost weer georganiseerd. Alle leden worden opgeroepen om hun overvloedig materiaal eens goed te bekijken en via deze veiling aan de andere leden van de vereniging aan te bieden.

Kavellijsten kunnen digitaal aangeleverd worden tot de clubavond van 7 oktober, (lieft eerder) Kavellijsten zijn te verkrijgen via de website van Noviopost of via de veilingmeester. Als alles naar wens verloopt, zijn de veilingboekjes op de clubavond van 24 oktober gereed om uitgedeeld te worden. De veilinglijst is dan al wel enige tijd beschikbaar op de website van de vereniging.

Boekjes worden alleen nog toegezonden aan leden die deze niet op de verenigingsavonden kunnen meenemen en hier expliciet om gevraagd hebben. Dit om de hoge portokosten te beperken.

Op vrijdagavond 4 november en zaterdagochtend 5 november is er dan gelegenheid om de kavels te bekijken. Ik hoop weer op een grote gevarieerde veiling.

De veilingcommissie

Nijmegenprent 2011

Tot 21 augustus is er in de Stevenskerk de tentoonstelling Nijmegenprent 2011. Tijdens deze tentoonstelling worden er persoonlijke postzegels verkocht. De afbeelding is een gomedruk van Sven Hoekstra, 'Eindelijk een stadsstrand'. De zegels zitten zoals gebruikelijk in een velletje van 10 stuks.

De prijs van een velletje is 8 euro, maar voor die prijs krijgt u er wel meteen een fraaie kunstkaart bij met hetzelfde motief (zie voorpagina).

Op de rand van het velletje staat nog het oude logo van TNT Post. De eerste zegels met het nieuwe logo zullen verschijnen op de Filafair 2011.

Voor degenen die op vakantie waren en pas na 21 augustus terug zijn, is er misschien nog een mogelijkheid om de velletjes te kopen. Het adres is: Intermedi-Art Kunstzaken, Pater Brugmanstraat 29, 6522 EH Nijmegen (024 - 3604694, info@intermedi-art.nl).

**Nijmeegse
POSTZEGEL- &
MUNTENHANDEL**

van Welderenstraat 16
6511 MK Nijmegen
Postbus 1524
6501 BM Nijmegen
Tel./Fax 024 - 322 46 36

Geopend:
Dagelijks van
10.00-18.00 uur
Maandag gesloten
Donderdag
Koopavond
Zaterdag
Tot 17.00 uur

- POSTZEGELS
- MUNTEN
- BANKBILJETTEN
- OUDE ANSICHTKAARTEN
- BIDPRENTJES
- OUDE GRAVURES

➔ www.muntenenpostzegels.nl
muntenenpostzegels@zonnet.nl

En alle soorten postzegel, munten
en prentbriefkaartbehoeften

Bijeenkomsten "De Globe" Wijchen

Op de volgende zondagen vinden de bijeenkomsten van "De Globe" Wijchen plaats. Het adres is:
Brede School "NOORDERLICHT",
Roerdompstraat 76,
6601 DL Wijchen-Noord

11 september
9 oktober Groteruildag
13 november
11 december

De bijeenkomsten zijn van 10.00 tot 13.00 uur.
Op de Grote ruildag op 9 oktober is dat van 10.00 tot 15.00 uur.

Ledennieuws

De vereniging heet het volgende lid van harte welkom:
1182E.G. van Elk

De volgende leden hebben hun lidmaatschap opgezegd:
913 M. Huiskens Thijssen
914 W. Visschedijk
1099 E.T. Dijkstra
1158 H. van Delden

Voor de volgende nummers van NovioPosta zoekt de redactie nog artikelen van onze eigen leden. Desgewenst is hulp bij het schrijven mogelijk. Copy kan tot uiterlijk 1 november 2011 ingeleverd worden. Het postadres van de redactie is:
Hazeleger 218, 5431 HT Cuijk.
E-mail: redactie.novioPosta@gmail.com

Programma 2e helft 2011

- Maandag 27 juni, regionale ruilavond, thema Engeland en Gebieden.
- Vrijdag 2 september, ledenavond
- Dinsdag 20 september, middagbijeenkomst
- Maandag 26 september, regionale ruilavond, thema poststukken
- Vrijdag 7 oktober, ledenavond
- Dinsdag 18 oktober, middagbijeenkomst
- Maandag 24 oktober, (= 4de maandag) regionale ruilavond thema België en Luxemburg
- Vrijdag 4 november ledenavond, tevens kijkavond, voor de kavels van de grote halfjaarlijkse veiling op zaterdag 5 november!

Zaterdag 5 november grote halfjaarlijkse veiling, alleen toegankelijk voor leden. Bezichtiging van de kavels tussen **10.30-12.00** uur. Aanvang van de veiling **13.30** uur!

- Dinsdag 15 november, middagbijeenkomst
- Maandag 28 november, regionale ruilavond thema Frankrijk
- Vrijdag 2 december, ledenavond, o.a. met de traditionele bingo waar prachtige prijzen te winnen zijn!
- Maandag 19 december (= 3de maandag) regionale ruilavond thema Nederland en O.G.
- Dinsdag 20 december middagbijeenkomst

De bijeenkomsten op vrijdag zijn alleen toegankelijk voor leden van NovioPosta! Alle bijeenkomsten vinden plaats in:
Wijkcentrum "De Klokketoren", Burg.Slotenmaker de Bruineweg 272 te Nijmegen.

Aanvang van de middagbijeenkomsten is 14.30 uur, zaal open 14.00 uur.
Voor zowel de ledenavonden als de regionale ruilavonden is de aanvang om 19.30 uur, zaal open 19.00 uur.

Filafair 2011

Op vrijdag 2 en zaterdag 3 september is in 's Hertogenbosch de eerste editie van Filafair. Op deze beurs pakt POST.NL behoorlijk uit met een aantal zegels en stempels. Zoals gebruikelijk zijn er de nodige velletjes postzegels. Voor het eerst zal het nieuwe logo op de velletjes staan. Voor wie dat niet genoeg is kan met een afbeelding op een USB-stick ter plekke zijn eigen postzegels laten maken. USB-stick vergeten, dan kunt u daar zelf op de foto.

Het is natuurlijk ook mogelijk om gewoon bij de handelaren naar nieuw materiaal voor uw verzameling te gaan zoeken.

Bijeenkomsten Klever Briefmarken Sammler Verein

Onze vereniging onderhoudt goede contacten met de Klever Briefmarken Sammler Verein. Dat betekent dat u daar van harte welkom bent op hun bijeenkomsten.

Dit jaar zijn die in 2011 op de volgende zondagen:

11 september Tentoonstelling
16 oktober
13 november
11 december

van 10.00-12.00 uur in het "Kolpinghaus", Kolpingstrasse 11, Kleef.
Iedereen is van harte welkom!

Mei 1940: postkantoor leeggeroofd

In het boek "Gevolgen van oorlog en bevrijding voor het Nederlands postverkeer 1940 en 1944-45", dat begin dit jaar verschenen is, staat een verhaal over het postkantoor aan de Van Schevichavenstraat. Uit dat postkantoor is in de meidagen van 1940, kort na de Duitse inval, vrijwel al het aanwezige geld weggeroofd. En in een postkantoor was destijds nogal wat geld aanwezig!

Kort na de gebeurtenis heeft de toenmalige directeur van het postkantoor een verslag gemaakt voor de hoofddirectie van de PTT. We citeren het belangrijkste gedeelte van zijn verslag:

Op 10 mei waren Duitse troepen reeds vóór 4 uur de stad Nijmegen binngetrokken. Toen de Directeur om ± 4.15 op het kantoor kwam, zag hij vóór het kantoor een Duitse gevechtswagen staan en binnen het kantoor trof hij 2 Duitse militairen aan, die het aanwezige personeel hadden gelast het kantoor te ontruimen. Er werd geen gelegenheid gegeven de aangetekende stukken en ontvangen subsidiezendingen behoorlijk in de kluis op te bergen.

Wel werd vergunning gegeven de ingeladen post uit de voor de deur staande auto weer te lossen en de zakken in het kantoor te brengen. Onder militair toezicht werden alle lokalen nagezien of er nog personeel aanwezig was. Op de telefoonafdeling werd een beambte van de firma Siemens aangetroffen, die in het bezit was van een toegangsbewijs. Alle deuren werden geslo-

ten en de sleutels werden door een Duits militair meegenomen. Om halfvijf 's morgens stond de Directeur met zijn personeel op straat. Het kantoor werd door Duitse militairen bewaakt. Later op de dag werd nog gelegenheid gegeven de gelden bestemd voor de uitbetaling van traktementen uit het kantoor te halen. Onder toezicht van een luitenant werd de trommel met de gelden uit de kooi, waar de aangetekende stukken en subsidiezendingen lagen, weggehaald. Daar de kooi op slot was, moest een ambtenaar zich door een loket toegang tot de kooi verschaffen.

Herhaaldelijk werd getracht om toestemming tot heropenen van het kantoor te verkrijgen. Dagelijks kwamen ambtenaren en beambten zien of die toestemming was ontvangen, doch het kantoor bleef gesloten en bewaakt tot een hulpbesteller op 15 mei merkte, dat de wacht verdwenen was en het kantoor door de ingang van de telefooncentrale kon worden betreden.

De inmiddels gewaarschuwde Directeur vroeg de Ortskommandant vergunning om toegang tot het kantoor en in bijzijn van een Duitse marechaussee en enkele militairen werd geconstateerd, dat zich in de kooi enige geopende zakken met geld bevonden en enige aangetekende briefpakjes, welke van hun inhoud waren beroofd. Alle waarden werden in de kluis geborgen en een wacht van 2 beambten voor het kantoor geplaatst. Op 17 mei werd getracht vast te stellen, wat er ontvreemd was. In totaal moest er, volgens opgave van

verschillende kantoren, die geldzendingen hadden overgemaakt, aanwezig zijn f. 94.428,77½. Hiervan werd gevonden een bedrag van f. 5.877,31 aan papier, zilver en centen.

Later kwam nog een subsidie-zending van het kantoor Grave, groot f. 2.000,-, achter een stapel blanco kennisgevingen te voorschijn, zodat in totaal een bedrag van f. 86.551,46½ ontbrak, benevens een aangetekend briefpakje. Een uitgebreid onderzoek is ingesteld, doch er kon slechts worden verondersteld, dat de ontvreemding tussen 10 en 15 mei tijdens de afwezigheid van ons personeel moet hebben plaats gevonden.

Aldus de directeur van het postkantoor, die zijn personeel vrijpleitte, en verder in het midden liet of de daders gezocht moesten worden onder Duitse militairen of Nederlandse boeven...

J. Spijkerman

S. Drukker: Gevolgen van oorlog en bevrijding voor het Nederlands postverkeer 1940 en 1944 - 1945. Posthistorische Studies nummer 26, uitgegeven door de Nederlandse Vereniging van Poststukken- en Postzegelverzamelaars, 2011, 304 p. ISBN 978-90-71-650-26-0

Vierdaagse zegels

Doordat de TNT-postwinkel in de Bisschop Hamerstraat gesloten is, kunnen er in Nijmegen door het publiek geen persoonlijke postzegels meer gemaakt worden. Maar ook aan de verkoop van de "Persoonlijke Vierdaagse Postzegels", dat daar sinds enkele jaren gebruikelijk was, is nu een einde gekomen.

De Nijmeegse Postzegel- en Muntenhandel (in de Van Welderenstraat) heeft het initiatief genomen om met Vierdaagsezegels te komen. En inderdaad: daar zijn (of in elk geval: waren) velletjes Vierdaagsezegels 2011 te koop; was de uitvoering in vorige jaren voorzien van ouderwetse gom, nu zijn het zelfplakkers. De prijs is ook "nieuw": EUR 8,95.

Persoonlijke Postzegels Noviopost

In het eerste nummer van dit jaar stond dat Noviopost ging proberen om in samenwerking met andere organisaties persoonlijke postzegels uit te geven. De eerste was voor de Tarcisusschool. Inmiddels zijn er 4 nieuwe zegels verschenen.

SWON

SWON, Stichting Welzijn Ouderen Nijmegen, is een seniorennetwerk en sinds 1966 gespecialiseerd in welzijnsdiensten voor Nijmeegse senioren. Zij geven informatie en advies op het gebied van wonen, welzijn en zorg.

Relika autoservice

Dit bedrijf uit Weurt is gespecialiseerd in volledig onderhoud van auto's. Daarnaast worden reparaties uitgevoerd en verhelpen zij storingen. Daarvoor heeft men de beschikking over geavanceerde apparatuur.

SSNM

De Stichting Stedenband Nijmegen-Masaya is een vrijwilligersorganisatie die contacten onderhoudt met Masaya in Nicaragua en daar o.a. projecten ondersteunt. Na de val van het Sandinistische regime in 1986 zijn een aantal clubs samen gaan werken in deze stichting.

Pluryn

Pluryn is een organisatie die mensen met een geestelijke en/of lichamelijke handicap ondersteunt. Er werd 100 jaar geleden het initiatief genomen om in Arnhem een huis voor kinderen met een verstandelijke handicap te starten. Onder andere Werkenrode in Nijmegen maakt deel uit van deze organisatie.

De eerste Wammus, de macotte van de Zomerfeesten in Nijmegen, een ontwerp van de Cuijkse Alois Creemers uit 1980, moest tien jaar later het veld ruimen voor een nieuw ontwerp van Arie van Vliet. Rond 1997 werd ook deze Wammus afgedankt: het bestuur van het Actief Comité Binnenstad Nijmegen vond het mannetje met de bosbloemen te oubollig. Maar nu, vier jaar later, was Wammus tijdens de laatste Zomerfeesten weer terug. In een aangepaste versie, met een draagbare microfoon. "Eigentijds", noemt "De Brug" dat, anno 2011.

Machinestempels als verzamelgebied (10)

Met deze 10e aflevering van "Machinestempels als verzamelgebied" komt er een einde aan deze reeks. Voor Noviposta is er tussendoor al een exclusieve extra aflevering verschenen over de Vierdaagse stempels.

Deze 10e en laatste aflevering is een direct vervolg op aflevering 9 (25/3, najaar 2008) en is het tweede deel met als thema "oog voor detail".

Vorige keer hebben we aandacht besteed aan hoe het gebruik van meerdere machines van eenzelfde type aangetoond kan worden, aan verschillen in stok en in vlag, en aan fouten bij de fabricage van stempels.

Dit keer komen aan bod: stempelfouten, én verschillen in vlaggen die in de catalogus van Van der Wart niet genoemd worden. Hier geldt de alom bekende kreet: Filatelie begint waar de catalogus ophoudt.

Ik hoop dat U hieruit de conclusie trekt dat het zoeken naar en verzamelen van machinestempels zeker geen "saaie" bezigheid is !

Afb. 94. Doos met datumkarakters voor handstempels; soortgelijke dozen hoorden ook bij de machinestempels uit de jaren '30.

E. Voor bepaalde "details" heb je speciale ogen nodig: het gaat daarbij om **stempelfouten**. Deze zijn helaas niet altijd te herkennen, tenzij er andere aanwijzingen zijn waardoor de datumfout kan worden vastgesteld.

Een min of meer spectaculair voorbeeld hiervan is te zien in Afb. 93. Hier gaat het om een foutief jaarkarakter.

We mogen aannemen dat Gerard Haalebos zich toch niet vergist zal hebben in zijn met pen geschreven datum van zijn verhuizing? Toch blijft het jaartal in de Stempeldatum curieus. Juist omdat het om 't jaartal gaat, het enige "karakter" dat gedurende het hele jaar niet vervangen hoeft te worden. En bij dit stempeltype zit het jaarkarakter niet op een wiel, maar is afkomstig uit een doos met "losse" karakters, zoals die ook bij handstempels geleverd werd (Afb. 94).

Bij stempelafdrucken uit Kragmachines, die met de zgn. "continuerende" stempels, komen er meestal twee datumstempels op het poststuk. Wanneer hier een datum fout is ingesteld, dan valt dat (voor een geofend oog) meteen op. Meestal weet je dan niet welke datum van de twee de juiste is, maar op de kaart van Afb. 95 is er ook een aankomststempel geplaatst, en daardoor kunnen we vaststellen dat het jaar (19)19 het foute is.

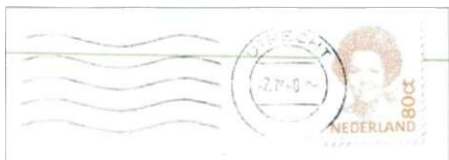
De instelfout van Afb. 95 is beter te verklaren, dan die met het losse karakter 1936 van Afb. 94. Immers: de Kragmachines waren voorzien van typenraderstempels. Dat wil zeggen: de karakters voor dag, maand, jaar en uur zitten op roterende wieltes, die elk

		FORMULIER ELKE BOSCH OF VOOR HEIDE BRAND ADRESWIJZIGING VERLIES VOOR STAD EN LAND		
KENNISGEVING VAN TELEFOONNUMMER, POSTREKENING- OF POSTBUSNUMMER.		ADRES		
NAAM, BEROEP, STRAAT EN WOONPLAATS:		Don Heer W. van Ameyde R.P.V.		
BERICHT VAN ADRESWIJZIGING				
NAAM MET VOORLETTERS: <i>P. J. Haalebos</i>				
BEROEP, BETREKKING: <i>fix 444. R. Ph.V.</i>				
OUDE ADRES				
STRAAT EN HUISNUMMER: <i>Koepoedsweg 70</i>				
NAAM DER WOONPLAATS: <i>Hoon</i>				
NIEUW ADRES				
STRAAT EN HUISNUMMER: <i>Tulpstraat 6</i>				
TELEF. & POSTBUSNR.: <i>55654</i>				
POSTREKENING NR.: <i>231926</i>				
NAAM DER WOONPLAATS: <i>Amsterdam - Centrum</i>				
(TOEVOEGEN, INDIEN NOODIG: CENTRUM, NOORD, ZUID, OOST, ENZ. OF KANTOOR V. BESTELLING)				
DATUM VAN INGAANG EN HANDTEKENING: <i>1/6/35</i> <i>Gerard J. Haalebos</i>				

Afb. 93a. Stempel Bosch- en Heidebrand met datum 2 juni 1936. Volgens afzender is de verhuizing geschied op 1 juni 1935.

afzonderlijk gedraaid kunnen worden. Daarbij is het maken van fouten heel gemakkelijk.

We zien dat ook bij de latere machine-stempels; als het schroefje waarmee de wielletjes vastgezet worden, los raakt, kunnen de wielletjes uit zichzelf gaan verschuiven, waardoor fantasie-afstempelingen ontstaan (Afb. 96).

Afb. 96. Stempelfadruk met verdraaide karakters: de 2 eerste wielletjes (met - en 2.) staan nog goed, maar maand, jaartal en uur zijn verschoven. Hierbij is goed te zien dat er voor alle cijfers een apart wielletje is, ook voor het jaartal dus 2 wielletjes!

Afb. 97. Stempelfadruk met dag 36, en twee stuks met de niet bestaande maanden: VV en XIII. In het stempel met vlag "100 jaar telefonie" is bovendien ook nog het jaartal fout: 80 in plaats van 81 !

Als een wielletje op een verkeerde datum wordt ingesteld, dan is dat achteraf op een poststuk zelden aan te tonen. Wat wel aangetroffen kan worden zijn niet bestaande data, zoals maand W of maand XIII (Afb. 97). Dat ook het jaartal in het stempel op de brief met stempel -4 VV 80 niet correct is, blijkt ook uit de uitgifte datum van de Koningin Beatrixzegel 65c, n.l. 6 januari 1981 !

F. Al hetgeen tot nu toe beschreven is, is niet terug te vinden in de catalogus Machinestempels. Deze is daarvoor te "algemeen".

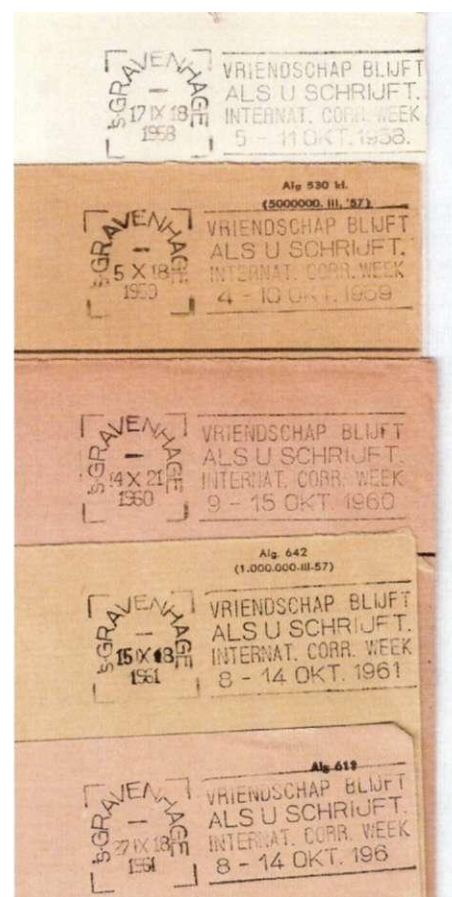
Ook worden er vaak - jaarlijks - vlagstempels gebruikt met kleine detailverschillen. Zelfs varianten met een duidelijk verschil in afbeelding, tekst of jaartal, worden niet altijd afzonderlijk vermeld.

Ik zal dit laten zien aan de hand van enkele voorbeelden.

In de jaren 1958 / 1961 werd er jaarlijks reclame gemaakt voor de Internationale Correspondentieweek. Elk jaar waren de data verschillend, zoals Afb. 98 laat zien. In 1961 werd er enkele dagen gestempeld met ontbrekend cijfer 1 !

Afb. 95. Kaart van Middelburg naar 's Gravenhage, met in de linkerstempel het foute jaartal (19)19. Omdat de kaart bij aankomst gestempeld is met (19)10, weten we dat dat het correcte jaar is !

Afb. 98. Stempels uit 1958 - 1961 met verschillende data van de Internationale Correspondentieweek

In de jaren 1968, 1970, 1971 en 1973 werd in Groningen een vlagstempel gebruikt om de aandacht te vestigen op het jaarlijkse folkloristische dansfestival "Op Raokeldais" in Warffum. In het eerstgenoemde jaar staat Op Raokeldais in grotere letters, luidt de tekst "folklore, kunst, enz." en in de vlag wordt geen jaartal genoemd. In de latere jaren wordt wel het jaartal genoemd, en zijn de data jaarlijks anders. Ook zijn er nog enkele andere detailverschillen. Toch worden deze 4 varianten in de Catalogus Machinestempels van F.W. van der Wart op één

Afb. 99a. Voorbeeld van vlaggen die per jaar verschillen, maar in de Catalogus slechts éénmaal vermeld staan (zie ook afb. 99b).

Af. 99b. Voorbeeld van vlaggen die per jaar verschillen, maar in de Catalogus slechts éénmaal vermeld staan.

regel genoemd, zonder aandacht te schenken aan de varianten. Van dit soort detailverschillen zijn erg veel voorbeelden te vinden. Was het niet zo dat "Filatelie begint waar de catalogus ophoudt"?

En nu we toch in Groningen zijn, meteen maar een prachtige uitsmijter ! Eveneens vanaf 1968 t/m 1977 (m.u.v. 1973) werd daar een herdenkingsvlag gebruikt n.a.v. het Gronings Ontzet op 28 augustus 1672. Deze vlag komt voor in 2 varianten, waarvan de bekende verzamelaar C. Scholtens in 1976 44) voor het eerst melding maakte. Er bestaan 2 typen, die in enkele opzichten duidelijk van elkaar verschillen (Afb. 100).

Af. 100. De 2 varianten in het vlagstempel 28 augustus Gronings Ontzet in 1672.

Af. 102. Tekst: Vlagstempel 25e NWB-Avondvierdaagse juni 1968 op 15 mei gestempeld te Amsterdam. In 2010 worden de Avondvierdaagse voor de 67e keer gehouden. Een rekensommetje leert dat de 25e keer 42 jaar geleden was, dus inderdaad 1968. - noot 45)

Vanaf 1969 zijn daarbij in twee machines 2 varianten gebruikt:

	Type I	Type II
Aantal transen in de Martinatoren:	zes	vijf
Hoeven van het paard:	zwart	wit
Aantal manen paard rechts	vijf	zes

Door mij zijn intussen aangetroffen:

	1968	1969	1970	1971	1972	1973***)	1974	1975	1976	1977
Type I	v	v	v	v		-	v		v	v
Type II	--*)		v	v	v	-	v	v		

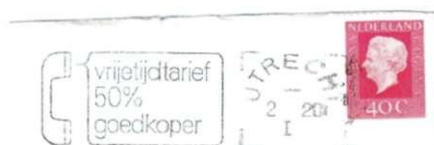
*) In 1968 is alleen type I gebruikt.

**) In 1972 zat in 2e machine een andere vlag t.g.v. 300 jaar Gronings ontzet.

***) In 1973 is het herdenkingsstempel in geen van beide machines gebruikt.

In de 2 afleveringen "oog voor detail" zijn veel voorbeelden gegeven van onbewust veroorzaakte verschillen tussen stempels en vlaggen. Zowel bij de aanmaak van stempels, als bij het bedienen van de stempelmachines.

Maar er zijn ook "bewuste fouten" gemaakt. Daarbij doel ik vooral op het weglaten van karakters in stempels, gedurende de Kerst- en Nieuwjaarsperiodes. In die drukke tijden vond men het lastig om elk uur de karakters van de datum/daginstelling te verwisselen. Daarom komen er veel "onvolledige" stempels voor: dag, maand en of uur ontbreken dan. Er komen ook veel volledig "blanco"-stempels voor, en "vreemde" afstempelingen, zoals in Afb. 101. Voor zover ze bekend zijn, zijn ze in de Catalogus Machinestempels opgenomen met toevoeging van de letter N (Nieuwjaarsstempels).

Af. 101. Een stempel uit de drukke Kerst- en Nieuwjaarsperiode, waarin het jaartal ontbreekt en de andere karakters op "rare" posities staan.

Tot slot nog een aanvulling op de stempels die in de "Wandelspecial" in Novioposta jg. 26 nr.2 besproken zijn. Daarin werd wel al de afstempeling van de Vierdaagse in Apeldoorn (1958) getoond (Afb. 14). Maar 10 jaar

later, in 1968, werd er nog een "wandelsstempel" gebruikt, n.a.v. de 25e NWB-Avondvierdaagse. Deze werd door twee regionale bonden van de NWB georganiseerd, te weten de Sticht Gooise Wandelsport Bond (S-GWB), vermoedelijk in de plaatsen Amersfoort en Bussum, en door de Noord-Hollandse Wandelsport Bond (NHWB), in Amsterdam, Haarlem en Zaandam. In twee van deze laatste plaatsen is de genoemde stempelvlag gebruikt, namelijk Amsterdam (Afb. 102) en Haarlem.

Zoals U hebt kunnen lezen, vormen machinestempels een groot en veelzijdig verzamelgebied. In de 10 afleveringen zijn lang nog niet alle aspecten besproken die daarvoor in aanmerking zouden kunnen komen. Maar voorlopig wil ik het hierbij laten.

Ik hoop dat velen van U wat wijzer zijn geworden, en de Nederlandse machinestempels met meer aandacht bekijken, of mogelijk zelfs verzamelen.

Jos M.A.G. Stroom

Noten:

44) Dr.C.Scholtens in "Grunopost", officieel orgaan van de Philatelistenvereniging "Groningen", 11e jg. no.5, december 1976, pag.5.

45) Informatie over de Avondvierdaagse, die in 2010 ook in Nijmegen-Noord en Lent wordt gehouden is te vinden op: www.nwb-wandelen.nl

Perfins: hou ze in de gaten (2)

Onder deze titel verscheen al eens een artikel in *Novioposta* 44 1). Door de toenemende belangstelling lijkt het ons goed om nogmaals aandacht te besteden aan de zegels met de gaatjes. Niet iedereen zal het artikel uit 1994 nog binnen handbereik hebben zodat we het geheugen wat zullen opfrissen. We gaan meteen wat uitgebreider in op de geschiedenis van de perfins. Deze aflevering is een aanloop naar het volgende artikel over de Nijmeegse perfins.

Inleiding

De invoering van de postzegels was een mooie oplossing voor het betalen van portokosten, maar bood meteen de mogelijkheid voor frauduleuze handelingen. Even een zegel van de baas achteroverdrukken en men kon gratis een brief verzenden. Ongebruikte postzegels konden op het postkantoor ingeleverd worden en men kreeg dan het geld terug.

In België loste de bank Guillochin fils Ainé et Cie uit Mons het probleem op door postzegels van een opdruk te voorzien 2) 3). In juli 1863 werd begonnen met een grote G op de zegels te plaatsen (afbeelding 1). Daarmee werden de zegels eigenlijk ontwaard, hetgeen verboden was. Het duurde nog tot oktober 1865 voor er een einde aan deze praktijk kwam.

Afbeelding 1 Zegel met opdruk "G"

De eerste perfin

In Engeland werden fiscale zegels voorzien van een droogstempel. De heer Bessemer had in 1833 het idee om deze zegels te perforeren 4). Het idee werd overgenomen door de autoriteiten, Bessemer werd bedankt en dat was het.

Eigenlijk is het vreemd dat dit idee niet werd gebruikt bij de invoering van de postzegels. Pas in 1858 kwam Joseph Sloper met een apparaat om cheques en wissels te perforeren. Hierop verkreeg hij patent en werd daarmee eigenlijk onterecht de uitvinder van het voorzien van een perforatie. Pas in 1867 werd het apparaat zo gewijzigd dat het voor postzegels te gebruiken was. De perforatie bestond uit de initialen van het bedrijf of een afbeelding die ermee te maken had. Op 13 maart 1868 kreeg Sloper toestemming voor het perforeren van postzegels. De naam voor zo'n perforatie is perfin en komt van de afkorting PERForated Initials.

Wereldwijd zijn er zeer veel landen geweest die perfins hebben gebruikt. In het blad *Perfins* 5) is al een lijst opgenomen van 67 landen (oa. Duitse staten, Australische staten, div. landen in Europa, Noord en Zuid Amerika, Afrika en Azië), waar perfins gebruikt zijn en die lijst zal zeker niet compleet geweest zijn.

De hierboven genoemde Belgische bank uit Mons was in België de eerste die gebruik maakte van perfins nadat het werd toegestaan. Inmiddels was de naam van de ank gewijzigd in Banque du Hainaut. De Perfin was "HB" (afbeelding 2).

Afbeelding 2 De perfin "HB" van de Banque du Hainaut uit Mons

De perfins in Nederland

In Nederland werd het gebruik van perfins en droogstempels ingevoerd, nadat er in Circulaire 955, 31 maart 1875, art. 2 toestemming werd verleend. Er werd een algemene vergunning verleend om misbruik te voorkomen. De volledige tekst vind u in afbeelding 3.

Art. 2.

Op daartoe door belanghobbenden aan dit Departement ingediend verzoek, is vergunning verleend om, ter voorkoming van misbruiken door personen in hunne dienst, de frankoorzegels welko zij voor hunne briefwisseling bij hoeveelheden inslaan, van een droog ingedrukt of door sijne doorhoring verkregen naameijfer of ander bijzonder merk te voorzien, mits in dier voege aangebragt, dat de duidelijkheid der beeldtenis en der waardevermelding van het frankoorzegel niet geschaad wordt.

Do aldus gemerkte, tot kwijting van het port of regt gebozigde frankoorzegels, worden op de kantoren op de gebruikelijke wijze van den afdruk van den vernietigingstempel voorzien.

afbeelding 3 Deel van de circulaire 955 over de toestemming van perfins

Afbeelding 4 Het vroegst bekende perfin poststuk is op 6 augustus 1875 verstuurd van Maastricht naar Amsterdam

Reeds in 1875 zijn er twee gebruikers begonnen met perfins: Petrus Regout in Maastricht (perfin P.R / M) en W. Schöffer & C° in Rotterdam (perfin W. S / &C° type 1).

Omdat de verleende vergunning van algemene aard was, is niet bekend welke van deze twee gebruikers in Nederland als eerste gestart is. Echter algemeen wordt aangenomen dat dit Petrus Regout is, omdat de vroegst bekende brief met een perfin van deze firma is.

Dit stuk dateert uit de periode dat het puntstempel het normale vernietigingsstempel van postzegels was. Er zijn uit die tijd ongeveer 24 (vouw)-brieven en één postblad met perfin(s) bekend die afgestempeld zijn met een puntstempel, waarvan is er één met emissie 1869 Rijkswapen, twee met emissie 1891 Hangend haar, één met mengfrankering 1872 - 1891 en de rest met emissie 1872. Met zekerheid is vastgesteld dat er 32 bedrijven zijn geweest die vóór de afschaffing van het puntstempel begonnen zijn met het in gebruik nemen van een perfin. Van vier andere bedrijven zouden nog perfins met een puntstempel gevonden kunnen worden. Eén van de bedrijven waarvan het gebruik in die periode vast staat, komt u in het tweede artikel met de Nijmeegse gebruikers van perfins tegen. Dit was A. Noorduijn & Zoon die vanaf 1892 het perfin AN type 1 in gebruik heeft gehad.

Na de puntstempel periode zullen er nog vele honderden gebruikers in Nederland volgen. In de perfincatalogus van Jan Verhoeven, 2e druk 6) - staan momenteel iets meer dan 800 verschillende perfins genoemd. Maar omdat een aantal van deze perfins in heel veel verschillende zegels zijn aangebracht, kunnen zo'n 40.000 varianten van postzegels met perfins worden onderscheiden.

De oudst bekende zegel waarin een perfin bekend is, is de 2½ ct Rijkswapen zegel. Hiervan zijn er drie bekend met perfin W.S&C° type 1 en één bekend met perfin P.R.M.

De perforatie machines

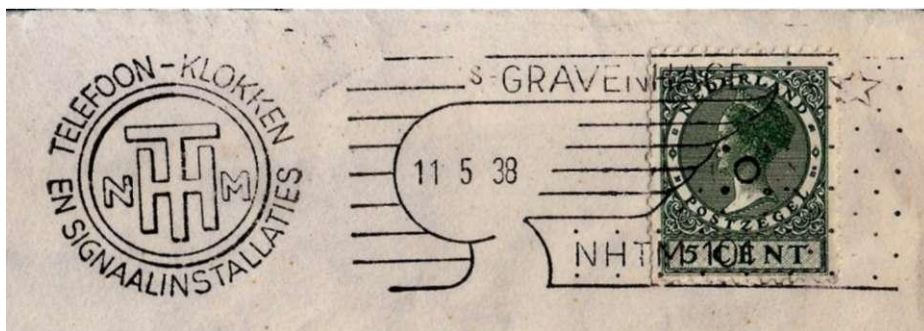
De eerste apparaten voor het aanbrengen van perfins waren geschikt om 1 postzegel tegelijk te perforeren. Later werd het aantal mogelijkheden uitgebreid. Door een rol zegels op tanding dubbel te vouwen konden meerdere zegels tegelijk worden geperforeerd. Deze en andere mogelijkheden zien we in de advertentie voor diverse Postzegel Perforeer-Hefboompersen in de advertentie van afbeelding 5.

Postzegel Perforeer-Hefboompersen.

No. 1 perforeert 3 op elkander gelegde postzegels met 1 of 2 letters, gewicht 1.3 K.G.									
1	2				3	4			1.3
2	6				1	2			2
2	5				3	4			2
2	4				5	6			2
2	3				7				2
rijen van elk 5 postzegels met 1 of 2 letters, gewicht 12 K.G.									
3	2				5	3			12
3	2				5	4			12
4	5				10	1			29
4	4				10	2			29
4	3				10	3			29
4	2				10	4			29

afbeelding 5 Advertentie voor apparatuur om postzegels te perforeren (collectie H. Geurts)

Maar daar bleef het niet bij. Er kwamen apparaten die de zegels na perforatie op een envelop konden plakken. Van deze zogeheten postzegelplakmachines, was de bekendste die van de firma POKO. Daarom worden de perfin's afkomstig van dit type machine poko's genoemd. De zegels uit de gewone machines werden afgescheurd. Bij de poko's werden de zegels afgesneden, zodat daaraan te zien is met welk type machine we te maken hebben (afbeelding 6).

Afbeelding 6 Zegel afkomstig uit de Komusina postzegelplak machine zonder perfin. Duidelijk is te zien dat de bovenkant van de zegel afgesneden is.

Een andere bekende machine was van de firma Michélius, die in een aantal opzichten afweek van de POKO:

1. De zegels moesten door de constructie van de machine geleverd worden door de PTT in rollen waarbij de zegels kopstaand van de rol afgerold kwamen en de perforatie rechtstaand in de zegel kwam. Op verzoek van Michélius zijn een aantal jaren van zowel in Duitsland als in Nederland dergelijke omgekeerde rollen speciaal voor de Michélius machine geleverd. Omdat men later (in Duitsland vanaf 1923) stopte met de levering van dergelijke rollen, zijn de meeste Michélius perforaties ook kopstaand bekend (veroorzaakt door gebruik van niet-omgekeerde rollen).
2. Door de Michélius machine werden 2 extra gaatjes in de zegels aangebracht (waarschijnlijk voor de doorvoer van de zegels in de machine).

De eerste postzegelplakmachine werd in 1911 in gebruik genomen 7) door Jos de Poorter in Rotterdam (poko JdP). Vanaf 1903 moesten bedrijven die een perfin wilden gebruiken, een ontwerp naar de PTT sturen. Als het ontwerp werd goedgekeurd, kreeg het bedrijf een toestemming. De toestemming tot het gebruik voor de perfin van Jos de Poorter werd op 15 juni 1911 verleend.

In het vervolgartikel zullen we alle bekende Nijmeegse perfin's en poko's de revue laten passeren.

H.J.W.M. Jans en J. Mulder

Noten

- 1) Perfin's: hou ze in de gaten, J. Spijkerman, *Novioposta* 44 (94-2) 22-23.
- 2) Voorloper van de perfin, J. Mulder, *Novioposta* 77 (02-3), 7.
- 3) De "Guillochin" opdruk op de Belgische Medaillons, Fr. Henri Van der Auwera.
- 4) Zegels met perfin's, Ruud Verberne, *Maandblad KVBP Studiekring* 392,15-21
- 5) Perfin's, *Cronicle of the Perfin Club*, Vol. 1, no. 2, juni 1945 (Amerikaanse Perfin Club)
- 6) *Catalogus van de perfin's van Nederland en OR*, Perfin Club Nederland, 2e editie, 2007, Jan L. verhoeven
- 7) De Postzegelplakmachine Michélius, R.J. Hamming, *Perfinpost* 15, okt. 1990

Duitse filatelistische stempels

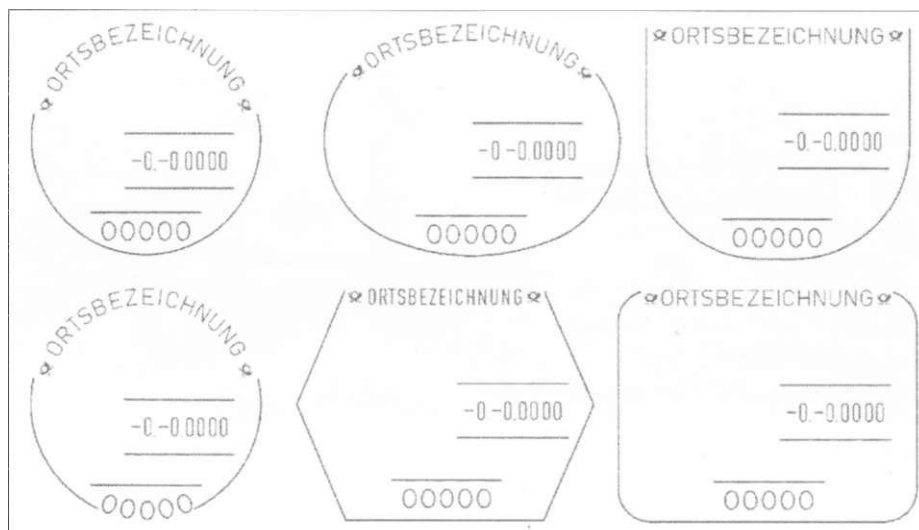
Gelegenheidstempels komen we in vele vormen tegen. Zelf heb ik mijn verzameling spoorwegen bijvoorbeeld stempels in de vorm van een stoomlocomotief.

In Duitsland zijn de vormen van deze stempels aan regels gebonden. In een brochure uit 2005 staan de 5 toegestane typen stempels beschreven en afgebeeld. Alleen de plaats van het postleitzahl kan nog variëren. Veel variatie is het niet, boven de onderrand of in de onderrand (zie afbeelding). Deze variatie geldt voor alle 5 de stempeltypen

zodat er slechts 10 verschillende typen zijn.

De afmetingen liggen volledig vast (zie afbeelding voorpagina). Niet alleen de buitenmaten en vorm, maar ook de plaats van strepen en datum. Wie denkt dat er nog wat met de letters gespeeld kan worden, heeft het mis. Alle cijfers en letters zijn in grotesk—DIN 1451. Alles is gründlich vastgelegd. Een verrassend stempel uit Duitsland zullen we dus niet tegenkomen.

J. Mulder

TNT Post
Port betaald

Indien onbestelbaar retour: Tolhuis 35-17, 6537 NN Nijmegen

Bestuur

Voorzitter:

A.F. Buitenhuis, Tolhuis 20-30,
6537 LW Nijmegen, tel. 024-3449032
ton@buitenhuisen.com

Secretaris:

W.J.M. Goossens, Vendelierstraat 15
6562 NA Groesbeek, tel. 024-3974654
w.j.m.goossens@chello.nl

Penningmeester:

A. Thijssen, Bongerd 68,
6581 TH Malden, tel. 024-3581054
korethijs@kpnplanet.nl
Postbankrekening 575462 t.n.v.
Fil. Ver. "NOVIOPOST" Nijmegen

Ledenwerving en uitlenen catalogi:
Mevr. Th.G. v. Hoogstraaten-v. Rijs-
wijk, Zebratr. 18,
6531 TX Nijmegen, tel. 024-3550895
thgvanhoostraatenv@glazenkamp.net

Commissie Activiteiten:
vacature

**Rondzenddienst, algemene leiding
en administratie:**
G.L.P. Dezaire, Lankforst 52-14,
6538 KH Nijmegen, tel. 024-3446150.
g.dezaire@upcmail.nl

**Pr-afdeling
voorzitter:**

A.P.M. Lamers, St. Annastraat 279
6525 GS Nijmegen, tel. 024-3555297
toinelamers@villagladiola.nl

lid: H.A.O.M. Theunissen, Market
Garden 4, 6562 HD Groesbeek,
tel. 024-8480295
haom.theunissen@chello.nl

lid: W.J.M. Goossens, Vendelierstr. 15
6562 NA Groesbeek, tel. 024-3974654
w.j.m.goossens@chello.nl

**Klever-Briefmarken-
Sammler-Verein e.V.**

Besuchen Sie unsere

Jubiläums-
Briefmarkenschau

anlässlich unseres 55jährigen Bestehens

am 11. September 2011
von 10.00 -16.00 Uhr
im **Kolpinghaus** in Kleve

Schirmherrschaft:
Bürgermeister **Theodor Brauer**

Sie sehen mehr als 30 Exponate in 80 Rahmen
Händlerstände zu allen Sparten

Eintritt frei

Wir freuen uns auf Sie

